נסים ונפלאות

* * *

פאלעסטינא ווערט געבויט
גאר אן קאטאוועס

טאקי גאר אויף נסים,
נסים ונפלאות

יעדע פארטיי שיקט אהער
אירע דעלעגאטען

און מ'שלעפט אויף מיטינגען
פון אלע זייטען

יעדער שליח קומט צו געהן
מיט זיינע אייגענע סברות

און דעם צווייטענס זאגט ער
טויגען אויף כפרות

די זייאניסטען זענען איצט
די גאנצע בעלי דעות

ווייל זיי פארמאגען דאך
די צוגעזאגטע מאות

די פועלי ציון וואלטען
געגעבען טאקי מזומנים

נאר זיי זענען במחילה
גרויסע קבצנים

איתמר בן אבי
טוט אלין גאט בעטען

ער זאל אים צושיקען
א מוסאליני א צווייטען

די בני בנימין וואלט ער אנטון
אין שווארצע העמדלעך

און וואלט זיי נאך צוגעפוצט
מיט בלאה און ווייסע בענדליך

זשאבאטינסקי מוט אלס
און ס'וואלט אויך גאר ניט שאדן

אז מיר זאלען האמש פארמאגען
אן אייגען פאלק סאלדאטען

און די מאנדאטען מאכט
איז נאך אלין פון אלעם פטור,

זי הערט יעדען איינעם
ווי דעם קאטער

נאר נישט געזארגט
ס'קומט שוין באלד די נחמה

לואי מארשאל און אייב קאהן
געבען דאך שוין זייער הסכמה

ס'איז צו האפען אז די בונדיסטען
און די קאמוניסטען

וועלען אין גיכען ווערען
הייסע ציוניסטען

און די פרייהייט וועט נאך האבען
דעם גרויסען כבוד

און וועט זיך דרוקען
מיט א גרויסען מגן-דוד.

שלמה לאיטמאן.

כע און גערעכטע לעבענס-פארמען, נאר ווייל זי איז אין מערסטע פאלען די איינציגע מעגליכע און ערפאלגרייכע. באזונדערס איז עס נויטיג אין די ערשטע יארן פון קאלאניזאציע, ווען מען מוז

די פועלי ציון באוועגונג איז אן אלוועלטליכע אין איר כא-כאראקטער, אין אירע באשטרעבונגען און ארגאניזאציאנס פארם. מיר זיינען אנגעשלאסען אן דעם ציוניסטישען קאנגרעס דורך וועלכען מיר זוכען משפיע צו זיין אויפ'ן בירגערליכען ציוניזם, לטובת אונזערע ארבייטס-פלענער אין ארץ ישראל. מיר זיינען אויך אנגעשלאסען אן דעם סאציאליסטישען אינטערנאציאנאל וואו, אויסער דער שטרעבונג צו געווינען אין יענע ארבייטער ספערען די סימפאטיען און פארשטענדעניש פאר אונזערע אידעען, קאאפערירען מיר אין דעם רייניסטען פארזוך צו פארענטפערען פילע נויטען און פראבלעמען פון דעם אלוועלטליכען ארבייטער-קלאס.

אונזער אמעריקאנער פארטיי איז גלייכצייטיג א טייל פון דער אלוועלטליכע פועלי ציון באוועגונג, וועלכע האט פאר זיך א רייכען רעקארד פון פילע וויכטיגע קאמפס-עפאכען און דערגרייכונגען, אבער גלייכצייטיג פון אזעלכע שווערע און קאלאסאל וויכטיגע אויפגאבען. מיר זיינען ערשט אין מיטן פון אונזער ארבייט. פילע אידעאישע נצחונות האבען מיר געהאט, אבער נאך פילע שוועריגקייטען האבען מיר אין פאראויס. און דערפאר, דארפען מיר האלטען אין איין שטענדיגען זארגען ווי אזוי אונזערע אידעאלען צו פארשפרייטען.

א בריוו צו א פריינד

(פעליעטאן)

ליבער פריינד:

שוין לאנג צייט געווען דיר צו ענטפערן אויף אלע דיינע פראגען, און וואס איז אויך דא א סך, אבער, דו ווייסט דאך פּאבלישערס, אז זיי זעהן ניט קיין אויסזיכטען צו מאכען א ביסל געלט הויבט זיי ניט אן צו ארען, וואס עס איז דא א פריינד וועלכער ווארט אויף א בריוועל. יעצט אז די געלעגענהייט איז דא, וועל איך דיין בקשה ערפילען און דיר שרייבען וועגען אלעמען וואס אינטערעסירט דיך. נאר קורץ, ווייל אזוי וויל דער בעל דבר „דער רעדאקטאר."

גוטער פריינד ווען דו קומסט צוריק צו אונז, וואלסטו זיכער געדענקט אז פּראווידענסער אידען זענען פרום געווארען, א קליינינקייט פיר רבנים צוגעקראגן, צוויי געוועינליכע רבנים, זיי קענען לערנען און זיי „מוזען" לערנען, דאווענען דריי מאל א טאג, מוזען זיך וואשען פאר דעם עסען, בענטשען נאך דעם עסען, און ווי תמיד באשעפטיגען זיי זיך מיט פארזארגען דעם רבונו-של-עולם, און האבען מורא פאר דעם יצר-הרע. צוויי רבנים זענען ניט קיין ארטאדאקסען און ניט קיין רעפארמער, „קאנסערוואטיווע" רופט מען זיי. ס'איז א מין „פיפטי-פיפטי" טאקי אין יעדען הינזיכט, קענסט דאך אפשר דענקען אז דער רבונו של עולם, האט א סך נחת פון דעם, הויבט זיך ניט אן. באם אנהויב האט זיך געהאט געוויזען אז אונזערע אידען וועלען זיך האטש אויסלערנען א ביסעל עברי, ווייל ס'האט זיך זעהר שטארק געטומעלט און גע-רעש'ט. אבער ס'הייבט זיך ניט אן. דער ראבביי מוז נעבאך אנווייזען וואסערע „תפילות" צו זאגען אפילו, ס'געהט זיי ניט אין קאפ אריין. זינגען האבען זיי זיך יא אביסעל צוגעלערנט, נאר ניט ווייטער פון „יגדל."

דערפאר אבער ספיטשעוועט מען בא אונז די לעצטע צייט אויף דעם גרויסען שטייגער, און נאר אויף ענגליש. ס'קען בא אונז כמעט קיינער שוין באלד קיין אידיש ניט רעדען. דו זאלסט הערען ווערטער (פון דער דיקשענערי ארויס) „דזשודאאיזם", „דיגניטי— „א מען-וויט-דיגניטי." איך ווייס אז דו וועסט וועלען וויסען וואס די ווערטער מיינען, האב איך אויך געוואלט וויסען. און נאך אויסהערען עטליכע ראבאיס אויף דער טעמע פון „דזשודאאיזם" בין איך געקומען צו א באשלוס אז דאס מיינט, צו גיין פרייטאג אווענד אין טעמפעל(ניט שבת אין דער פרי ס'שאדט צו ביזנעס(און אויסהערען דעם ראבאיס דרשה, מיט דעם העלפט מען שאפען „דזשודאאיזם". איך ווייס אז דו וועסט וועלען אויסטייטשען אנדערש וועט דיר ניט העלפען, ווייל אונזערע ראבאיס זאגען א ז ו י. מוז דאס אזוי זיין.

„א מען וויט דיגניטי", איז א מענש וועלכער קען וועניג, און ווייסט נאך ווייניגער, נאר צו יעדער אונטערנעמונג טראגט ער הויזען מיט שווארצע טאשמעס. א רעקעל מיט זיידענע לאצען. א קאלנער וועלכער קוועטשט אז מע דערפילט אזש בא דער נשמה, און אז ער רעט, איז די ערשטע העלפט געהט אוועק אויף אי, אי און נאך אמאל אי. און דערנאך געהט אי-אי אפּ אין טראסט. און הייסט „פוטען די שאלדערס צו דער וויל," צוזאמען ווערט דאס „ א מען וויט דיגניטי".

וואס ס'איז געווארען פון אונזער היברו-אינסטיטוט? שוין לאנג א-עליו-השלום, א קרבן פון דער צייט. דו ווייסט דאך די לעצטע אידיש-אמעריקאנער-עדפינדונג, „דזשואיש-קאמיוניטי-סענטערס." נו פּראווידענסער אידען זענען דאך עפעס ניט קיין „יאלדען", זיי וועלען געהן בויען א נייע בילדונג מיט אלע מאדערנע איינריכטונגען, און אפשר טאקי נאך אין „סענטער פון שטאדט, לא, מיט אן אלף, זיי זענען ניט קיין משוגעים. הלילה, וואס דען? האבען זיי ארומגעוואשען דעם אלטען היברו אינסטיטוט, אביסעל ארומגעפארבט, דאס ערשטע ארויסגעווארפען די תלמוד תורה, ס'זאל זיך הס ושלום ניט הערען קיין אידיש וואָרט. משנה השם געווען (אן הי) און מען רופט דאס דזשואיש-קאמיוניטי סענטער. אז מ'קומט אריין הערש'ט זיך היקא יא. נאר דו געדענקסט דאך דעם „לא ברעש ד'," דאס איז מקויים געווארען בא דעם דזשואיש-סענטער. מ'רעדט וועגען אלעמען נאר כמעט גארניט וועגען אידישע ענינים, מ'לעקטשורט וועגען אלערליי ליטעראטורען נאר ניט וועגען דער אידישער, אדער דער העברעאישער ליטעראטור, זיי זענען אפשר געריכט אויך. וואס זענען זיי אפשר „פאראיינערס?"

די יאנג וומענס-היברו-אסאסיאיישאן, איז נאך דא, און טאנצט נאך מעהר ווי פריער. טאקי אויף א גרויסען מאסשטאב, גאנצע דיסטריקטען טאנצען בא זיי יעצט. אבער זיי זענען פארבליבען די זעלבע צרה'דיקע שדכנות ביורא, זעלטען ווען א שידוך ווערט בא זיי געשלאסען. דאס וואס זייערע מיטגלידער האלטען זיך בא זיי איז טאקי א נס, ס'קען ווידער זיין, אז בא זיי איז מקוים געווארען דאס אלטע אידישע ווערטעל, אז מען טרינקט זיך האפט מען זיך אן אין א שטרוי.

צו ס'איז דא בא אונז גוטע אידישע לערער? מיט אן אויסנאמע פון 4-5 איז בארני דער מלמד עליו השלום א גאון געווען קעגען זיי, און פארשטעהט זיך אז לערנען, מוזען זיי נאר עברית באנגלית, נו זאלסטו שוין הערען, אן איבערזעצען אין ענגליש. ניט גענוג מוטשעט זיך דאס קינד אויסצולערנען א ביסל העברעאיש, מוטשעט זיך דאס נאך מער צו פארריכטען דאס ענגליש דעם לערער. ס'ווערט אזא מיש-מאש, ביז דער סוף איז, אז יעדער בלייבט ווי געווען, דאס קינד אהן העברעאיש, און דער לערער מיט זיין קאליטשעטען ענגליש. און אויף דעם צווייטען טאג הזרט זיך איבער די זעלבע קאמעדיע. און אזוי ווי די צייט שטעהט ניט, יארען געהן און דאס איינגעל ווערט אלט דרייצען יאר, דאמאלט שפילט מען אפ די „בר-מצוה" און „גוד-באי" לערנען. דערפאר האט זיך בא אונז לעצטענס באוויזען א נייער מין ספעציאליסט, דאס איז א בר מצוה ספעציאליסט, און דו ווייסט דאך די לעצטע מאדע פון „ספעציאליסטען!" טייערער ער רעכענט, א גרעסערער ספעציאליסט איז ער. אזוי איז דאס מיט די בר מצוה ספעציאליסטען. באשעפטיגט זענען זיי שטענדיג ווייל וואס, וואס, אבער בר מצוה'ס מאכט „כלל ישראל, ארטאדאקסען, קאנסערוואטיווע, רעפארמער, ראדיקאלען, ש'בראסיקאלען אפילו. דער אונטערשייד איז נאר מיט תפילין קויפן. אזוי ווי די בר מצוה ספיטשעס האלט מען דאך שבת, און זונטאג אווענד, נאך וואס זשע דארף מען טאקי תפילין, אבי די „פארטי איז געווען א שעהנע. און דער צוקונפטיגער גרויסער איד, זאגט אז ער וועט העלפען פארשטארקען דעם „דזשודאיזם," און ער וועט געהן אין די „פוט-סטעפס" פון דעם גרויסען אידען דעם „טאטען", קושט די מאמע, דאמאלט האט מען יוצא געווען סאי פאר גאט און נאך מעהר פאר לייט.

נאר ס'גם זו לטובה, דערוויל האט זיך געשאפען א נייע גוט באצאלטע פראפעסיע פאר עטליכע אידישע לערער,—ראבאיס—הזנים און שמשים.

ווי ס'האלט מיט דעם ציוניזם בא אונז? ווי אין גאנץ אמעריקא, אפאר מנינים ציוניסטען, פאר וועלכע דער ציוניזם מיינט באמת, איבערבויען דאס אונגארמאלע לעבען פון דעם אידישען העלפען די פור דזשוז אין דזשערוזלים, מיט פאלעסטיין) ניט טען" וועלכע דער ראבאי האט געגעבען א הכשר, אז מען מעג העלפען די פור דזשויז ין דזשערוזאלים, מיט פאלעסטיין) ניט ארץ ישראל), בא יעדער געלעגענהייט געפינען זיי פארנויטיג צו דערמאנען, אז אמעריקא איז „גוד ענאף פאר דעם", פארשטעהט זיך אז ווען ס'איז דא א ציוניסטישער רעדנער איז דאס ניט פאר זייער „דיגניטי," צו קומען הערען. דער גאנצער ציוניזם זייערער באשטייט אין „דזשערוזאלים."

יעצט מיין ליבער פריינד פאר דעם איצטיגען מאל וועט דאס מוזען זיין גענוג, אז דער בורא-עולם וועט העלפען, און די געשעפטען וועלען זיין גוט, וועלען מיר זוכה זיין זיך צו זעהן ווי צום גיכסטען נאך אמאל.

דיין פריינד, ב. אלטער

אַ וואָרט אין צייט

איך באַטראַכט דאָס פאַר אַ כבוד וואָס די חברים פון פועלי ציון האָבען מיך איינגעלאַדען צו שרייבען אַן ארטיקעל פאַר זייער פסח בלאַט, ספּעציעל ווען דער פסח בלאַט ווערט ארויסגעגעבען אין די אינטערעסען פון די אַרבייטער אינסטיטוציע פון ארץ ישראל, פאַר די חלוצים וואָס האָבען זיך איבערגעגעבען מיט זייער גייסט און לעבען פאַר אונזער פאָלק. נאָך מעהר ווייכטיגער איז דאָס וואָס די פועלי ציון האָבען זיך ניט באַנוגענט מיט זאַמלען געלט, נאָר רעאַגירען אויף דעם אידישען לעבען.

ס'איז אַן אָנגענומענער כלל אין דער געשעפטס וועלט, יעדעס יאָר צו נעמען אַ רעכענונג צו מ'פאַרגרעסערט זיך אָדער ס'איז דאָ אַ פאַרלוסט. דער געשעפטס מאַן וואָס נעמט ניט אַזאַ רעכענונג, איז ניט געוואויר וואָס סוף כל סוף וועט ער באַנקראָטירען, נאָר ער וועט נאָך פאַררעכענט ווערען פאַר אַ שווינדלער, און וואָס ס'איז שייך צום יחיד איז אויך שייך צום כלל, דארום איז טאַקי נויטיג אין דעם איצטיגען מאָמענט אַביסעל פאַרטיפונג און אריינבליקען אין דער נשמה פון אונזערע געזעלשאַפטליכען לעבען. זעהן צו פירען זיך אין דעם גייסט פון דער לעבעדיגער אידישער טראַדיציע. און אויב ניט, וואָס זענען די פעהלערען, און ווי אזוי קענען מיר זיי אויסבעסערען.

איינע פון די שעהנסטע אידישע אינסטיטוציעס וועלכע מיר האָבען באַ אונז אין שטאָדט איז דער בית יתומים. ווען מיר באַטראַכטען די מאַטעריאַלישע זייט איהרע איז א כבוד און א פארגעניגען. דאָס פראַכטפולע בילדינג מיט אירע מאָדערנע איינריכטונגען איז א כבוד פאַר די פירער. די זאָרג און מיה וואָס מ'גיט אַז די קינדער זאָלען האָבען אַלס, קומט א דאַנק די וואָס שטעהן אין דער שפּיצע פאַר זייער קאָלאָסאַלער אונטערנעמונג.

אַבער ניט קוקענדיג וואָס כלפי חוץ איז דער בית יתומים אַן ערפאָלג, איז כלפי פנים, די אידישע ערציהונג, ווייט-ווייט ניט צופרידענשטעלענד. בסך הכל 4 שעה אַ וואָך אויף אידישע ערציהונג, ס'איז אמת אַז מע קען אָנווייזען אַז ס'איז דאָ קינדער וועלכע קריגען אפילו קיין 4 שעה אַ וואָך אויך ניט קיין אידישע ערציהונג, ס'איז אמת אַז אויף דער אידישער גאָס עקזיסטירט אַ געוואַלדיגער עם הארצות, די עלטערען באַציהען זיך גלייכגילטיג צו אידישער ערציהונג פון זייערע קינדער, און זיי ווילען אַז זייערע קינדער זאָלען זיין פונקט אזוינע קענער ווי זיי זעלבסט זענען. זיי זענען „מסתפקים במועט“ אין באצוג צו אידישע קענטעניס. גיט דאָס אַבער ניט קיין רעכט אַן אידישען אַנשטאַלט זיך צו באַנוגענען מיט דעם מינימום אידישע ערציהונג. און אזוי ווי זיי טהון אלס אַז זיי זאָלען אויסוואַקסען גוטע-געזונטע מענשען, דאַרפען זיי נאָך זעהן אַז זיי זאָלען זיין, און וויסען צו זיין, גוטע-שטאָלצע אידען.

אויב אַבער די פירער פון דעם בית יתומים האָבען געמאַכט א פעהלער, זענען די פירער פון דער קאָמיוניטי סענטער, באַגאַנגען א פאַרברעכען, ווייל דער סענטער אָדער ווי מ'האָט אים פריער גערופען היברו אינסטיטוט איז געשאַפען געוואָרען ווי אידישע יונגע לייט און יונגע פרויען זאָלען זיך צונויפקומען און ערציגען ווערען אין דעם גייסט פון דעם אידישען פאָלק און זיין טראַדיציע, ווי די מסורה דערציילט אונז אַז יעקב אידער ער איז נאָך געבוירען געוואָרען איז געווען פאַרליעבט אין קלאַנג פון תורה, און עשיו פלעגט גלוסטען נאָר די געשרייען פון די ברוטאַלע צירקוס שפּילער. מיר קענען גוט דעם טראַדיציאָנעלען אונטערשייד פון ישראל דעם קעמפּפער פאַר שעהנע אידעאַלען, און עשו דעם רויטען, דעם בלוטיגען „אדום“ דעם ערדישען, דער פרייטאָפּ פון רוים, פון רוימישע גלאַדיאַטאָרם.

דאָס אידישע פאָלק איז תמיד געווען א גייסטיג פאָלק א עם הספר, דאָס פאָלק פון תורה שבכתב און תורה שבעל פה, און האָט תמיד געזוכט די גייסטיגע רעכטפערטונג פאַר זיין עקזיסטענץ, ניט פון קולאָק העלדען שטאַמט זיין גרויסקייט, ניט די פיזישע קראַפט האָט אויפגעהאלטען דאָס אידישע פאָלק, דאָס עקזיסטענץ פון דעם אידישען פאָלק איז נאָר, ווייל זיין יוגענד איז געגאַנגען אין גוטע הדרים, און פון דאָרט ארויס מיט שטאַרקע כלי זיין. און ווען מיר זעהן אַז דאָס פּלאַץ, ווי ס'האָט געדאַרפט זיין א מרכז רוחני, ווערט פאַרוואַנדעלט גאָר אין א דזשימנייזיאום פאַר פיזישע איבונגען, מוז מען זאָגען לא זו הדרך, ניט דאָס איז דער אידישער וועג.

און דער אמת זאָל געזאָגט ווערען אַז ס'איז ניט אין גאַנצען די שולד פון די פירער ווייל, זיי האָבען א גרויסע לאַסט אויף זיך צו זאָרגען פאר די פינאַנציעלע שוועריגקייטען, אַבער ווי זענען אונזערע אינטעלעקטועלע כוחות, (אויב מיר האָבן אזוינע) פאר וואָס זענען זיי נייט די גייסטיגע פירער, פאַר וואָס נעמען זיי ניט קיין אקטיוון אַנטהייל. ווי זענען די רבנים און ראַבאַיס, וואָרום וואַרטען זיי ביז מ'וועט זיי אַמאָל איינלאַדען צו „דעליווערען אַ ספּיטש.“

זאָלען די פירער זאָרגען פאַר דער פינאַנציעלער זייט און די גייסטיגע פירער פאַר דעם, אַז דער סענטער זאָל ווערען א מרכז רוחני וועלכער איז אזוי נייטיג באַ אונז אין שטאָדט.

י. מיראבסניק

וואָס טוען די פרויען פיאָנערען קלובען.

די פיאָנערען פרויען אָרגאַניזאַציע איז אַ פאַרבאַנד פון אידישע פראָגרעסיווע פרויען, וועלכע זוכען אַנטייל צו נעמען אין אויפבוי פון דער אידישער היימלאַנד אין ארץ ישראל דורך קאָאָפּעראַציע מיט די אָרגאַניזירטע פרויען חלוצות אין ארץ ישראל. די פיאָנערען פרויען אָרגאַניזאַציע האָט פאַר דער קורצער צייט פון איר עקזיסטענץ געזאַמעלט איבער 30,000 דאָלאַר און עס אָפּגעשיקט צו די אָרגאַניזירטע פרויען חלוצות אין ארץ ישראל פאַר דער פאַרשטאַרקערונג און באַפעסטיגונג פון זייערע ווירטשאַפטליכע אַנשטאַלטען. די פרויען אָרגאַניזאַציע האָט פאַקטיש מיטגעהאָלפען אין דער אויפהאַלטונג פון די 4 עקזיסטירענדע אגריקולטורעלע מיידל שולען אין ירושלים, נחלת יהודה פתח תקוה, און שכונת באראכאוו. אין דער שווערער צייט פון קריזיס לעצטען יאָר האָט זי געהאָלפען די אָרגאַניזירטע ארבייטער פרויען אין ארץ ישראל צו גרינדען עלף נייע פרויען קאָאָפּעראַטיוען אין וועלכע די נייע חלוצה דערלערנט זיך אַ באַשטימטען פאַך און געפינט די מעגליכקייט פאַר איר עקזיסטענץ און שאַפונג אין לאַנד.

די פיאָנערען פרויען אָרגאַניזאַציע איז אידעאיש פאַרבונדען מיט דער הסתדרות העובדים, די וואונדערבאַרע אָרגאַניזאַציע, וועלכע שליסט איין אין זיך אַלע ארבייטער פון ארץ ישראל. די אָרגאַניזאַציע איז שטאַרק פאַראינטערעסירט אין דער באַפעסטיגונג ווי אויך אין דער אויסברייטערונג פון די אגריקולטורעלע קבוצות און שטאַטישע קאָאָפּעראַטיווען פון דער הסתדרות ווי צום ביישפּיל די בוי-קאָאָפּעראַטיוון, די אגריקולטורעלע קבוצות, די ביוראָס, צו באַזאָרגען ארבייטער מיט באַשעפטיגונג, די ארבייטער קראַנק קאַסע, „קופּת חולים“, די קולטור אַנשטאַלטען פון דער הסתדרות, די ארבייטער ביבליאָטעקען, די ספּעציעלע אַנשטאַלטען פאר די יוגענטליכע אַרבייטער און אַלע אַנדערע עקאָנאָמישע און קולטורעלע אינסטיטוציעס פון דער הסתדרות.“

די פיאָנערען פרויען אָרגאַניזאציע האָט אויסער איר אייגענער טעטיגקייט פאר די חלוצות אויך באַדייטענד מיטגעהאָלפען אין דער אַקטיוויטעט פון געווערקשאפט קאַמפּיין, פּאַלעסטינא ארבייטער פאָנד, פון אידישען נאַציאָנאַל פאָנד, זי באַטייליגט זיך אויך אַקטיוו אין אַלע יענע פאָנדען וועלכע פירען צום אויפבוי פון אַן אידישער ארבייטענדער געזעלשאַפט אין ארץ ישראל.

מיר דא באַ אונז אין שטאָדט, טוט דער קלוב אַלס וואָס מעגליך צו העלפען אַז דאָס אלעס פאַר וואָס די פיאָנערען פרויען אָרגאַניזאציע האָט אויף זיך גענומען אַלס א גאַנצע, זאָל מיט ערפאָלג דורכגעפירט ווערען און מיר ווינטשען און האָפען אַז זייער אַרבייט זאָל געקרוינט ווערען מיט ערפאָלג.

מרס. פיליפ קרעמער.

א „קראַפט" צום דריטן סדר.

פון בערל ביגאל

דער „יונגער" פּאָעט—אַט אזוי שטעלט ער זיך אליין פאָר — נחום־יאַנקעל בן ר' חיים־שלמה הכהן נאָגעלשניידער האָט אַוועקגעקלאַפּט אַ טעלעגראַמע בזה הלשון:

„איך פאָר. קיין קבלת־פּנים ניט."

און אַ זיסער שמייכל האָט זיך איבער זיין פּנים צושפּרייט טראַכטענדיק פון דעם גוטן איינדרוק וואָס אַט די טעלעגראַמע וועט מאַכן אין שטאָט, און ווי קינד און קייט וועט לויפן אים אַנקוקן, דעם גרויסן עניו, וואָס וויל קיין פּאַראַדן. דאָס בלאַנדע מיידעל וואָס איז געזעסן קעגן אים אין וואַגאָן האָט, ווייזט אויס, דעם שמייכל שלעכט פאַרשטאַנען. האָט זי אויף אים אַ בייזן קוק געטאָן)אָדער, בעסער, אַ „דירטי לוק" געגעבן) אויסגעדרייט זיך צו אים מיטן פּלייצע און איינגעגראָבן דאָס פּנים אין אַ זשורנאַל מיט אַ סך מענטשלאַך.

אָבער דער יונגער פּאָעט נ. י. ב. ר. ח. ש. ה. נ. האָט דאָס אלין ניט באַמערקט. ער איז געווען צו פיל צופרידן מיט זיך אליין. אַט, למשל, איז אים זעהר געפעלן דאָס וואָס ער ווייסט נאָך אַליין ניט וואָס ער וועט טון אויפן אָווענט וואו ער וועט זיבער זיין דער הויפּט גאַסט. „פּאָעטן, טראַכט ער זיך, דאַרפן קיין פּראָגראַמען האָבן. וואָס זיינען זיי עפּעס, רעדנער, צי וואָס? עס געווענדט זיך אין דער שטימונג. . .

ער האָט פאַרוואָרפן א פוס איבער אַ פוס, פאַרקוקט זיך ערגיין אויף דער סטעליע' און געדאַנקעלאַך, גרינגינקע, גלעטענדיקע, האָבן זיך דורכגעשפּאַצירט אריין און ארויס דורך זיין צושויבערטען קאָפּ, ביז . . .

. . . ביז דער קאָנדוקטער האָט זיך מיט גרויס דרך־ארץ פאַרבויגען פאַר אים און אים אָנגעזאָגט אַז מען איז שוין אָנגעקומען. די פּלאַטפאָרמע איז געווען געפּאַקט מיט מענער פרויען און זויג־קינדער. ווי נאָר ער האָט זיך באַוויזען אויף דער טיר פון וואַגאָן האָט אויסגעבראָכן אַ פּלעסקעריי, און אַ קלאַפּעריי, און אַ שטופּעניש, אז ער האָט לאַנג געדאַרפט מאַכן סימנים מיט בײדע הענט אַז ער וויל עפּעס זאָגן . . . אז ער איז שטאַרק ברוגז דערפאַר . . . אז ער פאַרטראָגט ניט קיין צופיל כבוד . . . טאַקע באמת ברוגז איז ער . . .

דער סדר ווערט געפּראַוועט אין א גרויסער זאַל. פון זיין צימער וואו ער געפינט זיך גייט אריין א טיר אין גרויסן זאל אריין. ער כאַפּט א קוק דורכן שליסל־לאָך. (אפילו ניט שעהן פאַר אַ פּאָעט, אָבער קיינער וועט דאָך ניט וויסן.) ליכט פון אלערליי קאָלירן, בלומען, שיין געדעקטע טישען. צום עסן און טרינקען מכל טוב. אַלע ערטער שוין פאַרנומען. מענשען בעטען זיך מען זאָל זיי אריינלאָזען. נישטאָ וואוהין. איין שטול אויבנאָן איז ליידיק. מען וואַרט אויף אים. ער וועט ערשט אריינקומען שפּעטער. צו שפּוך־המתך . . . מען האָט זיך געריסען איבער דעם כבוד אויפצועפענען די טיר און אריינצולאָזען דעם מאָדערנעם אליהו הנביא . . .

. . .עפּעס אלע מענער זיינען אלטע, שלעפּענדיקע . . . די ווייבלאַך זיינען אלע יונגע,, שעהנע . . . די מענער קוקען אויפן עסן, שפּילען זיך מיט די לעפל און גאַפּעל . . . די יונגע, שעהנע ווייבלאַך וואַרפן אַלע מאָל אַ בליק צו דער טיר פון זיין צימער. .. זייערע מענער לאַנגווייליגען זיי. . . ווי קענען אַט די וואַכענדיקע מענער פאַרשטעהן די צאַרטע פרויען זייערע. .

זיי וואַרטען אלע אויפן פּאָעט. . . . פּראָווי־דענץ!

האָט פּלוצים דער קאָנדוקטאָר אויסגערופען. עס איז געוואָרען א יאָגעניש אין וואַגאָן, א ריסעריי איבער פּעקלאַך און רענצלאַך. דער יונגער דיכטער האָט שיעור ניט פאַרלוירען דעם קאַפּעליוש זיינעם. מען האָט אים געשטופּט צו דער טיר, און נאָך איידער ער האָט צייט געהאַט צורעכט מאַכען די האָר, פאַרשפּיעלען דאָס רעקעל און אָננעמען אַ פּאָזע אויף צו באַגריסען דעם גרויסן עולם וואָס האָט געטומעלט ארום דער טיר, האָט אים עמיצער אַ שטופּ געטאָן מיט אַ רענצעל און אים אַראָפּגעוואָרפען פון די טרעפּ, און דער קאָנדוקטער, האָט זיך נאָך צושריגען אויף אים אז ער שטעלט אָפּ דעם „טרעפיק". . .

עס איז אים אפילו קשה געווען, דעם יונגען דיכטער, וואָס ער איז געבליבען איינער אליין מיט זיין קליין רענצעלע. אזוי געטראַכט ביי זיך אפשר האָט ער אַ טעות געמאַכט און פאַרפאָרען אין אַן אַנדערער שטאָט. ער שטעלט אָפּ איינעם מיט קנעפּ און פרעגט ביי אים צו ווייסט ער ניט וואָס פאַר א שטעטל דאָס איז?

יענער הערט אויף צו קייען, קוקט זיך גוט איין אין אים.

—יאָפּ, דאָס איז פּראָווידענץ.

ער זעצט זיך וואַרטען. אפשר עפּעס א טעות אין דער צייט. מענשען קומען אָן, אנדערע פאָרן אוועק. יעדע 5 מינוט בייטען זיך די שכנים זיינע אויף דער באַנק. די ווייזערס אויפן גרויסן וואַנט־זייגער רוקען זיך לאַנגווייליג. ער וועט כאַפּען א שפּאַציער אויסקוקן דאָס שטעטל. ניש'קשה, נישט, זיי מעגן שוין איצט וואַרטען אויף אים. ער וועט זיי שוין געבען זייער חלק. אביסעל מעהר דרך־ארץ זאָלען זיי האָבען פאַר א אידישן דיכטער. מען דאַרף טאַקע מאַכן א נאָטיץ וועגען דעם און באַשרייבען די אידען פון פּראָווידענץ אז זיי זאָלען זיך שעמען פאַר דער וועלט די אויגען אויפצוהויבען.

ער זעצט זיך ווידער אויף דער באַנק, זוכט אַ שטיקל פּאַפּיר אין קעשענע און נעמט ארויס די טעלעגראַמע . . . ווי קומט זי אין קעשענע גאָר? ער וואָלט געשוואוירן אז ער האָט זי אוועקגעשיקט אין גרענד סענטראַל. עס ווערט אים קאַלעמוטנע אויפן האַרצען. ער כאַפּט א טעקסי און הייסט זיך אָפּפירען לויטן אַדרעס פון דער טעלעגראַמע. אין די הייזער אַרום איז שוין אָנגעצונדען ליכט. ער שטייט פאַר אַ הויז מיט בלינדע, שוואַרצע פענסטער. פון יעדן קוועטש וואָס ער גיט דעם קנעפּל ביי דער טיר ווערט צושאָטען א דין קלינגעריי איבער די ליידיקע צימערן אינווייניק. ער טראַכט אז ער וועט גיין געפינען א אידען און ביי אים זיך נאָכפרעגן וואו מען פּראַוועט עס ערגיין דעם דריטען סדר.

ס'איז געוואָרען שפּעט. און הונגעריג איז ער שוין געווען, און מיד אויך, האָט ער זיך שטאַרק דערפרייט ווען ער האָט דערזעהן די אותיות כ־ש־ר אויף א פענסטער פון א קראַם. דער איד דער קרעמער האָט אים אויסגעמאָלט ווי אַזוי צו טרעפען צום דריטען סדר און אויב ער וויל קען ער אים פאַרקויפען אַ בילעט אויך. ער האָט געקויפט צוויי, אָבער דאָס ווייבעל זיינס איז אליין אוועק אהין און ער קען ניט איבערלאָזען די קונים.

אין 2 מינוט ארום האָבען שוין די נאָזלעכער פון דעם יונגען דיכטער דערשמעקט א ריח פון הינער־פליייש, און די אויערן זיינע האָבען פאַרנומען די מוזיק פון לעפל, גאָפּל און מעסער. אָבער נאָך איידער ער האָט צייט געהאַט זיך רעכט ארומצוקוקן וואו ר איז אין דער וועלט, איז צו אים צו דער הויפּט מהותן פון סדר און אים ארויסגעשלעפּט צוריק פון יענער זייט טיר.

— דאָס זענט איר דער יאָ . . .

— יאָ, דאָס בין איך דער יונגער דיכטער נחום־יאנקל בן רב חיים־של . . .

— כ'זעה שוין, כ'זעה שוין, ווער איר זענט . . . הערט אייך, אינגערמאַן, איר זענט נישטאָ.

— וואָס הייסט כ'בין נישטאָ? כ'בין דאָך יאָ דאָ . . .

— איר זענט נישטאָ, זאָגט מען אייך. איר זענט קראַנק... פאַרשלאָפט געוואָרען און ניט געקענט קומען.

—שיקט מיר נאָר ארויס דעם חבר . . .

— דאָס איז ער טאַקע אליין. . . טאַקע איך בין עס. נאָט אייך א פינפערל און גייט אין האָטעל שלאָפען. . .

— כ'בין דאָך אָבער הונגעריק, האָט שוין דער יונגער דיכטער געזאָגט מיט אַזאַ רחמנות־פּנים אַז דער אידישער גזלן איז ווייכער געוואָרען און אים אריינגעלאָזט צום סדר.

דער יונגער דיכטער האָט געקעמפט מיט אַ הינערשען פליגל בשעת מען האָט פאָרגעשטעלט אַ וואונדער קינד, וואָס וואַקסט א צווייטער יאשא הפין, און וואָס איז אָנגעקומען מיט גרויס מיה צו קריגען אין דער לעצטער מינוט, צו פאַרנעמען דאָס ארט פון דעם יונגען דיכטער נחום־יאנקעל בן רב חיי שלמה הכהן, וועלכער איז צום באַדויערן פאַרשלאָפט געוואָר, פלוצים, און קאן ליידער ניט זיין מיט אונז . . .

איין ענטפער אנשטאט א סך

מיין טייערער פריינד:

דיין בריוו ערהאלטען. און אויך פון א סך אנדערע פריינד ערהאלטען בריוו מיט כמעט די זעלבע פראגען, צו ענטפערן יעדען באזונדער איז ניט געווען מעגליך. איך בין שוין געווען פארטיג צו דרוקען דעם ענטפער אלס א באצאלטע רעקלאמע אין א אידישער ציימונג, אבער א געלעגענהייט האט זיך אונטערגערוקט. ס'דרוקט זיך יעצט בא אונז א פסח בלאט, און דער רעדאקטאר איז מיינער א באקאנטער, האט ער מיר געגעבען די געלעגעהייט צו ענטפערען מיינע פריינד. איך האף אז ער וועט מיך ניט מאנען קיין באצאלט, נאר אזוי ווי דער רעדאקטאר האט נאר צו טון מיט דער ליטערארישער זייט, וועט ער מיך ניט מאנען קיין געלד, און אויב די ארויסגעבער וועלען יא וועלען באצאלט וועט שוין דער רעדאקטאר אליין באצאלען. און א מצוה אויף אלטער בוימאן, וועט ער וויסען א צווייטען מאל צו זיין רעדאקטאר, וואס עפים פארכאפען אלס פאר זיך.

דו מיין פריינד און אלע מיינע פריינד פרעגען כמעט אלע די זעלבע פראגען, וואס הערט זיך אין ארבייטער רינג, און וואס הערט זיך איבערהויפט איין פראווידענס.

דו ווייסט דאך שוין אז אין פראווידענס האט זיך אויסגעבוים א נייער טעמפעל. דוקא אין א גויעשער גאס, מארים עוועניו. דער נאמען קלינגט דוקא ניט אזוי גויעש. א מאדערנער טעמפעל, מ'דאווענט מאדערן, מ'שפילט מאדערן, מ'זונגט מאדערן. מ'שמועסט אז די גאטלאזע זענען דארט זעהר טעטיג. פון די ראדיקאלען איז אפגערעדט, אויף דעם געביט פון טעטיגקייט שטייגען זיי איבער אפילו די פרומע.

דיין מיינונג אז מיט דעם וואס אייניגע ראדיקאלען האבען אינדארסירט דעם רעפובליקאנישען גובערנאטאר, וועט ער שוין מאריך ימים זיין, האט זיך אויסגעלאזט פאלש, ער איז שוין, א שוכן־עפר. א שאדע א מענטש, נאר אונזערע ראדיקאלען האבען אים אוועקגע'הרג'עט.

יעצט וועגען ארבייטער רינג, דו מוזט וויסען אז מיין פריינד „בערען" איז דער ערוועהלטער נאציאנאלער באארד אף דירעקטאר. זאלסטו זעהן ווי ער האלט זיך, מ'מוז אים דערמאנען אז ער איז נאר דער באארד אף דירעקטאר פון ראוד־איילאנד, ניט פון גאנץ אמעריקא. אז מ'דערמאנט אים דאס, ווערט ער א מענש גלייך מיט אלעמען.. וואס אמת איז ער איז א דיפלאמאט. נעמט ער אויף א פלאן, איז ער אויסגערעכענט און סטאטיסטיש באגרונדעט, אזוי אז אפילו זיינע געגנער מוזען שטימען מיט אים. אלס דירעקטאר איז ער טעטיג איבעראל, אפילו בא די ציוניסטען.

ס'איז געווען א ביסעל טומעל אין ברענטש 14 ארבייטער רינג. אלס איז שוין פאראיבער. מיר האבען איינגעפירט פרייע רעדע, ווייל איינער אויסזוגנגען „פושקין" געזונטערהייט. א צווייטער וויל קוויטשען אויף די הויכע טענער, קוויטשע וויפיל דו ווילסט. א דריטער וויל מאכען גרימאסען אלא א קאמעדיען, אויך גוט. איינער וויל שרייען קענען די געווערקשאפטען קאמפיין פאר די פאלעסטינער ארבייטער, איז דאס זייער פרייוויליגיע. אנדערע ווילן א מוטער ליג, ווארום ניט? נאר פאר איינעם ציטירט מען, דאס איז פאר דעם שרייבער פון די צייטען. מיט אים איז נאר אן אומגליק, רק ער דרעהט א קאפ מיט טאלעראנץ. זיי האבען מורא אז אונטער דעם ווירקונג פון טאלעראנץ זאל ער ניט ווערען דער גאנצער פירער פון דעם בר. און דאן איז אלס קאפוט, דער ווייל איז אלס אין גוטען צושטאנד פרייע רעדע און פרייע מיינונג. (מעהר פרייע רעדע).

דו זאלסט וויסען אז מיר האבען ערוועהלט א יובילעאום קאמיטע צו פייערען דעם 25 יעריגען געבורטס פון ברענטש 14. פריינד בערען און איך האבען שוין פארקאטשעט די ארבעל, מיר גרייטען זיך ביידע. דאס הייסט ווער ס'זאל זיין דער טאאסט־מאסטער, ער וויל און איך אויך, ס'זאל נאר איינער ניט וועלען ברענגען א באסטאנער . . . וועלען מיר שוין דורךקומען.

דאס איז אלס גערעדט, אז אויב ביז יענער צייט וועט מיין פריינד שוין ניט זיין אין פאלעסטינא, עס ציהט אים אהין . . .

ברענטש 110 האט נאך די מורא פון מאכט, דער קאמיסאר געוועלטיגט. דו ווייסט דאך ווער ס'איז, אונזער פריינד חלן, קוים עפעס אן ארגומענט סטראשעט ער מיט שיסען. דערהערט מען דאס ווארט שיסען, מאכט מען גלייך א פארשלאג צו שליסען דעם מיטינג, און באלד איז מען בא פרייט וויינבוים און מ'שיסט זיך. אוי שיסט מען זיך, ס'געהט אזש א רויך . . .

ברענטש 251 לייכאל קלאב דארט איז פרעהליך. מ'איז דארט ציוויליזירטע מענטשען. פריער ברענגט מען אריין א קלאגע, מ'ערוועהלט א קאמיטע, מ'האט זיצונגן, מ'גיט ארויס אן אודטייל. דערנאך מאכט מען אפיעלס, מ'קריגט זיך אביסעל און ס'איז פרעהליך, פרעהליך ברודער אזוי ריכטיג.

ברענטש 385 אין וואונסאקעט איז ווי געווען. ניט זיי שטארבען און ניט זיי וואקסען. מ'זאגט אז דער סעקרעטאר וויל פארען צו דער קאנווענשאן קיין שיקאגא. דא שלאגט ער זיך אן אין א שטארקען פעלז. ברענטש 522 פון פאטאקעט, און טאקי ווי קומט וואונסאקעט צו פאוטאקעט, א קלייניגקייט בר. 522, דארט איז דאך די סמעטענע פון אינטעליגענץ איז דאך אפגערעדט. א גוט ביסעל ציוניסטען און טאקי ראדיקאלען אויך. ניט קיין לינקע נאר ראדיקאליש גענוג אונטערצושטיצען די לינקע. מ'גיט מיר איבער אז זיי גרייטען זיך שטארק צו דעם קאמפיין פאר די אידישע ארבייטער אין פאלעסטינא. צום סדר איז ניט שייך אז זיי וועלען זיך פארבעטען. פון סדרים אלטען זיי זעהר שטארק.

ווי דו זעהסט מיין פריינד פון די אלע פאסירונגען, איז דער ארבייטער רינג פארט די לעבעדיגסטע ארגאניזאציע בא אונז אין שטאדט.

איך האב נאך א סך צו שרייבען, נאר אזוי ווי דער רעדאקטאר איז א בייזער איד, ער זאגט אז ער מוז געהן צו דרוק, ווייל אידען פון פראווידענס שטעהן מיט אויסגעשטרעקטע הענט און ווארטען אויף דעם פסח בלאט.

אויב דער בריוו וועט זיך ניט לייענען שעהן זאלסטו וויסען אז ס'אייז די שולד פון דעם רעדאקטאר, רעדאקטארען האבען ליעב צו קאליטשען.

מאריס בערענשטיין.

א נייער בילדינג פאר א מושב זקנים

מיט שטאלץ קענען די אידען בא אונז אין שטאדט אנווייזען אויף דעם בית יתומים־מרים האספיטאל, וועלכען מיר האבען יעצט, איז די צייט געקומען צו נעמען זיך וועגען א נייעם בילדינג פאר א היים פאר די עלטערע מענטשען וועלכע קענען ניט וואוינען מיט זייערע קינדער. און ספעציעל פאר די מענער און פרויען, וועלכע האבען ניט געהאט דאס גליק אז זיי זאלען זיך קענען פארזארגען אויף די עלטערע יאהרען. און זיי האבען ניט ווער ס'זאל פאר זיי זארגען.

ס'מוז געשאפען ווערען א היים אז די עלטערע מענשען זאלען זיך קענען אין פרידען און בעקוועמליכקייט, פארבריינגען זייער עלטער און ניט דארפען זיין אנגעווארפען אפילו אויף אייגענע קינדער, וועלכע האבען גאר אנדערע געפילען און פארלאנגען.

מיר האפען אז ווען מיר וועלען ארויסגעהן פאר א דרייוו פאר א מושב זקנים (טאקי אין ניכען) וועט יעדער איד אין פראווידענס ווי אויך טאקי אין גאנץ ראוד איילאנד זיך ווארים אפרופען און וועט העלפען מיט דער פולער האנט אז די מענטשען וועלכע האבען געמאכט אפליקיישאנס זאלען האבען דאס מעגליכקייט אריינגענומען צו ווערען, ווייל ס'איז באמת א רחמנות אפצוזאגען די מענשען וועלכע מוזען אנקומען אריינגענומען צו ווערען אין מושב זקנים, און קיין פלאץ איז ניטא.

זאלען די אידען בא אונז אין שטאדט טון זייער חוב צו די עלטערע און זאל סוף כל סוף דער מושב זקנים געבויט ווערען ווי אין גיכסטען. די באלוינונג וועט זיין די צופרידענשטעלונג פון דעם איינענעם געוויסען.

מרס. הערי שאטקין.

עם הארצות

אונוויסענהייט, גראָבקייט, חוצפא און עם־הארצות האט זיך לעצטענס אויף אזוי פיעל פארשפרייט אין אונזער אידישען וועלטעל, אַז יעדער רעכט־דענקענדער מענטש מוז זיך פאר־טראכטען, און זיך פרעגען, ווער זענען די שולדיגע? און וואָס איז די אורזאכע, וואָס ס'האָט דערגרייכט דאָס עם־הארצות צו אַזאַ מדרגה.

אז מ'קוקט דורך די נעמען פון די אלע בילדונג־קאָמיטעס (עדיוקיישאָנאל(סאַי פון די תלמוד תורה'ס און אויך פון די אר־גאניזאציאָנען וועלכע ווילען כלומרש'ט ערציהען זייערע מיט־גלידער, געפינט מען אז דאָס רוב פון זיי, זענען מענטשען וועל־כע קענען קוים עברי. . . . און מיט א ברכה מאַכען איבער דער תורה ענדיגט זיך. ווען מ'פארטראכט זיך, אז די מענטשען דארפען אויסארבייטען די פראגראמען, ווי צו לערנען, און וואָס פאר א לימודים צו לערנען, אז זיי שטעלען אָן לערער, און זיי האָבען דאָס רעכט אפצוזאָגען לערער, אַז זיי זענען די, וועלכע האָבען דאָס רעכט צו באשליסען וועלכע מעטאדען ס'איז בעסער, צו עברית־בעברית, אדער עברית־ באידיש, צי גאר עברית באנגלית, אז מ'דערמאנט זיך אַז די מענטשען אראנזשירען לעק־טשורס, און זיי קלויבען אוים די טעמאס, איז קיין וואונדער ניט, ווארום דער ערפאָלג פון דער אידישער ערציהונג איז אַזוי צרה'־דיג, און די קינדער קענען אזוי ווייניג. מ'פארשטעהט ערשט דאמאלט, ווארום די בעסערע, פעהיגערע לערער אַנטלויפען פון די אידישע תלמוד תורות און פון די אידישע פאלקס שולען. ס'איז דאמאלט קיין וואונדער, ווארום מענטשען געהן אזוי ווע־ניג צו לעקטשורס און ווארום מ'האָט זיך בכלל אויפגעהערט צו אינטערעסירען מיט רעדנער.

די לעצטע צייט האָט זיך זייער חוצפא אזוי פארשטארקט, אַז זיי זענען געווארען גאנצע אויטאָריטעטען. צו צוהערען זיך מיט וואָס פאר א שפראך זיי רעדען צו א לערער, וועלכער ווייסט יאָ, און פארשטעהט יאָ, און לאזט זיך ניט דיקטירען פון א עם־הארץ. צו צוזעהן מיט וואָס פאר א חוצפא זיי שטעלען זיך אויף פרעגען קלאָץ־קשיות, בא א רעדנער וועלכער שמייכעלט זיי ניט, און האָבען דאָס עזות צו זאָגען מבינות אויף אלם און לע־מען, און אַז אימיצער מאכט זיי אויפמערקזאם אַז איידער מ'רעדט, איידער מ'זאגט מיינונגען, מוז מען לערנען, לייענען, טראכטען, אַז ס'איז דאָ אזא זאך ווי „פעדאגאגיע," לאכען זיי זיך אוים פון אייך, נאָך וואָס דארפען זיי ביכער, נאָך וואָס דארף מען לייענען, דאָס איז אַ אַרבייט פאר „בטלנים", זיי זענען ער־פאלגרייכע געשעפטס לייטע, ווייסען זיי שוין במילא אלס.

נאָך מעהר ווען מ'קוקט זיך צו ווי אונוויסענהייט איז גע־ווארען אוים בזיון, ווי עם הארצות איז געווארען אוים בושה, ווי גראבקייט איז געווארען אוים חסרון, און מיט וואָס פאר אַ פרעכהייט זיי רעדען ־צו א געלערנטען מענטשען, און ווי חוזק זיי מאַכען פון אַלעמען, און מיט וואָס פאר א אויגען פון ביטול זיי קוקען אויף דעם מענטשען וועלכער קען זיך ניט ארייַנפּאַסען אין זייערע קרייזען, מוז זיך יעדער ערליכער־רעכט־דענקענדער מענטש שטעלען די פראגע. וואס וועט זיין דער סוף? און די פראגע מוז זיך שטעלען אָהן אונטערשיעד, צי העברעאיסט, אי־דעשיסט, ענגליש־שפרעכענדער, ווייל עם הארצות איז א קללה פאר יעדען. חוצפה און אונוויסענהייט האט אריינגעדרונגען אין אַלע שיכטען פון דעם אידישען פאָלק. קיין אונטערשייד אויף וואס פאר א שפראך מ'זאל גיט רעדען. און וואס פאר אַ אַנשויאונגען מ'זאל ניט האבען, מוז מען זוכען א פארענטפערונג צו דעם אַנגעווועהטאָגטען מאסען צושטאַנד, און טראכטען ווי אזוי אויסצוראמען דאס עם־הארצות פון דער אידישער גאס.

אלטער בוימאן.

באַגריסונגס וואָרט

פון דעם נאַציאָנאַלען ארבייטער קאָמיטע.

איבער גאנץ אמעריקא טראגט זיך איצט דער רוף פון די געווערקשאַפטען קאַמפּיין פאר די אָרגאַניזירטע אידישע אר־ארויסגעצייגט פון אונזערע חלוצים און פיאָנערען. דער פראַ־בייטער אין ארץ ישראל.

טויזענטער הערצער זיינען פארכאפט געוואָרען פון דעם מערקווירדיגען אידעאליזם און אָפּפערווילליגקייט וועלכע ווערט גרעם וועלכער איז ביז איצט געווארען, די שעהנע און הערליכע ארבייטער ווירטשאפט וועלכע איז ביז איצט באַשאַפען געווא־רען, דאָס אלין מוז אפעלירען צו אַלע רעכטדענקענדע אידישע ארבייטער און פאלקס עלעמענטען אין אמעריקא.

אַבער אויסער דער הערליכער ארבייט וועלכע איז שוין ביז איצט אויפגעטאן געוואָרען, אַנשטאַט פאר דער „הסתדרות" און פאר די אידישע ארבייטער אין ארץ ישראל גוואלדיגע פער־רעספעקטיווען אין מעגליכקייטען. קירצליך וועט זיך אַנפאַנגען פאר ארץ ישראל און פאר דעם גאַנצען אָריענט א נייע עפאכע פון אינדוסטריעלער און אגריקולטורעלער אויפלעבונג און אנט־וויקלונג. דאָס ווערט קאָנסטאטירט פון פילע פאַכלייטע און בעאָבאכטער וועלכע האבען לעצטענס ארץ ישראל באזוכט. אט די גרויסע מעגליכקייטען וועלען נאר דאן קענען אויסגענוצט ווערען פאר די אינטערעסען פון דעם גאנצען פאלק, ווען מיר וועלען פארשטארקען [illegible] „הסתדרות," א מעכטיגע ארבייטער באוועגונג, וועלכע זאל איבעראל זיין אויפ'ן פלאץ און ער־אָבערן די נייע ארבייטס פאזיציעס סיי פאר די נוצען פון די ארבייטענדע אין ארץ ישראל, און פאר די צענדליגער טויזענ־טער פון אונזערע יאמערענדע ברידער פון אלע טיילע אייראפא, וועלכע רייסען זיך קיין ארץ ישראל צו מאכען דאָרט זייער עקזיסטענץ און [illegible] היים.

דער רוף פון דער אידישער ארבייטערשאפט אין ארץ ישראל מוז דערגרייכען די אויערען און די הערצער פון די אי־דישע מאסען אין גאנץ אמעריקא, און עס טאָר זיך נט געפינען קיין איין [illegible] איד, וועלכער זאָל ניט געבען זיין ביישטייער צו אונזער געווערקשאַפטען קאָמפיין. עס טאָר זיך ניט געפינען קיין איין ארבייטער, וועלכער זאל צוריקהאַלטען זיין שטיצע צו די אידישע ארבייטער, וועלכע לייגען אוועק דעם יסוד פאר א הערליכער ארבייטער געזעלשאפט אין ארץ ישראל.

די [illegible] פון געווערקשאפטען קאָמפיין אין אמעריקא האָט לעצטענס [illegible] א געוואלדיגען פארלוסט דורך דעם טויט פון אונזער טייערן און טרייען פריינט, מאקס פיין. שטיי־ענדיג נאָך איצט ביים פרישען קבר פון אונזער פארשטאָרבענעם פירער, דארפען מיר זיך אלע פארפליכטען ווייטער אַנהאַלטען די פאָן וועלכע ער האט פון זיינע הענט ארויסגעלאזען, ווייטער פארטזעצן די הייליגע ארבייט פאר וועלכער ער האט זיך געווידמעט פאר די לעצטע 5 יאָהר. זאל זיך אט די ארבייט מעהרער אויסברייטערען איבער גאנץ אמעריקא און זאל זי געפינען נייע אַנהייגער, נייע פריינט, און אַקטיווע מיטהעלפער פאר אונ־זערע גרויסען אידעאל.

מיר שיקען אונזער האַרציגסטע באגריסונג צו אונזערע טרייע חברים, פריינד, און צו אונזערע ביי־שטייער פון פראָווי־דענס. ערב דער ערעפענונג פון אייער קאמפיין שיקען מיר אייך אונזערע ברכות און בעסטע וואונשען פאר ערפאלג. זאָל אייער אַפּרוף זיין אַזעלכער, וועלכער זאל פארשאפען כבוד און שטאָלץ צו אייער אידישער באפעלקערונג און זאָל געבען פאר־גרעסערטע הילף, קוראזש און ערמוטיגונג צו אונזערע פיאָנערן און בויער.

איער א. העמלין, נאציאָנאַל סעקרעטאַר.

מאקס פיין

נאציאנאל טשערמאן פון געווערקשאפטען קאמפיין

איינער פון די שעהנסטע אידישע ארבייטער פירער אין אמעריקא. 40 יאהר געשטאנען אויפ'ן פאסטען און געטריי געדינט דער ארבייטער באוועגונג. איינער פון די ערשטע צו אנערקענען די וויכטיגקייט פון דער וואונדערבארע ארבייט פון די אידישע ארבייטער אין ארץ ישראל און מיט מסירת נפש זיי געטריי געדינט, ביז אין דער לעצטער מינוט.

למען ידעו

מיין ליבער פריינד יוד הלוין—פאלעסטינא

דיין בריוועל ריכטיג ערהאלטען און איך האב מיט אויפמערקזאמקייט געלייענט וואס דו שרייבסט וועגען דעם פארגאנגענעם יאר, פון די שוועריגקייטען וועלכע דו ביזט אויסגעשטאנען און וואס דיר ערווארטעט נאך דורכצומאכען אין דער צוקונפט.

מיט ספעציעלען אינטערעס האב איך געלייענט ווי דו ביטסט מיר איך זאל זיך זעהן מיט די פריינד און גענאסען פון ארבייטער רינג, און דו שרייבסט, אז אויב איך וועל זיי נאר אויפמערקזאם מאכען וועגען דער אויפגאבע וואס דו האסט זיך געשטעלט און די אידעאלען פאר וועלכע דו שטייסט, וואלטען זיי זיך געדארפט ארייגווארפען מיט לייב און לעבען דיר צו העלפען קריגען די נויטיגע געצייג און מאשינערי, וועלכע זיינען אזוי נויטיג צו דעם ערפאלג פון חלוצים.

פון דיינע ווערטער זעהט זיך ארויס אביסעלע א פעסימיסטישער געפיל, דיין צווייפעל איז דער זעלבער ווי פון יעדען פיאנער און ספעציעל א פיאנער פאר העכערע אידעאלען, בעט איך דיר מיין טייערער פריינד, פארצווייפעל ניט, געה אן מיט דיין ארבייט און דיין ערפאלג וועט זיין דיין בארעכטיגטער לוין. פון מיין זייט ווי פון דער זייט פון מיינע פריינד, מעגסטו זיכער זיין אז דאס בריוועל איז געווען אינגאנצען ניט נויטיג, ווארום אויב מיר אליין קענען ניט לעבען און ווירקען אין די ראמען פון די אידעאלען, וועלכע האבען פאר אונז באלויכטען דעם וועג אין די יונגע יארען, נאר האבען זיך אויסגעוועפט דא אין דעם „גאלדענעם לאנד“ איז אבער געבליבען א הייסער וואונש צו העלפען אויך דארטען ביי וועלכע די אידעאלען זענען נאך ביז היינט דער הויפט צוועק פון אייער ארבייט.

ס'טוט אפילו זעהר וויי, דיר זאגענדיג דעם אמת. וואס מיר שלאגען זיך דא אן אויף אזעלכע פון אונזערע אייגענע מענטשען, וועלכע דערשרעקען זיך פאר דעם געדיינק ארויסצוהעלפען אייך דארטען בלויז דערפאר וואס איר זייט אידען און נאך דערצו אין פאלעסטינא. פונקט ווי א אקס דערשרעקט זיך פאר א רויטער פאטשיילע, סטייטש זאגען זיי, למה יאמרו הגוים מיר סאציאליסטען זאלען זיך מישען אין אן ארבייט פון העלפען בילדען א נאציאן, זאלען זיי מיר מוחל זיין זיי דערמאנען מיר אין דעם ווערטעל: אז א משומד איז ערגער פון א גוי. זיי פארשטעהן ניט אז דאס וואס איז גאנץ נאטירליך פאר דעם פולבאוואוסטען דייטש, פריינצויז אדער ענגלישען סאציאליסט אין בעצוג צו זיין נאציאן דארף אויך לעבען אין אונז. איך האף אבער אז מיט דער צייט וועלען זיי זיך אויך ארומזעהן אז ס'איז שעהנער און בעסער פאר אונז אידען סאציאליסטען צו זיין א נאציאן איידער א סעקטע.

נאך אמאל, זיי מוטהיג און גיי אן מיט דיין ארבייט צום וועג פון ערפאלג וואו עס ווינשט דיר דיין פריינד פון ווייטען,

משה בן אברהם.
מעמבער ברענטש 14, ארבייטער רינג

די בעקער יוניאן

די אידישע בעקער יוניאן בא אונז אין שטאדט [illegible] אין צאל, אבער מיט א געזונטען חוש, פאר אלעמען, וואס איז מענשליך. און וואס איז וויכטיג, זיי זענען ת[illegible] די ערשטע זיך אפצורופען אויף יעדען וויכטיגען רוף אה[illegible]טערשיעד, צו דער רוף קומט פון דער אלגעמיינער ארבייט[illegible] באוועגונג צו פון אידישע ארבייטער דא אין לאנד, צו פון די א[illegible]בייטער אין פאלעסטינא, צו אין רוסלאנד.

זיי זענען תמיד פון די ערשטע זיך אפצורופען ווען לאקאלע אינסטיטוציעס ווענדען זיך צו זיי, קיין אונטערשיעד צו ס'איז דער אידישער האספיטאל, אדער דער גמילת-חסד, א. א. וו. ענטפערען זיי ווי ווייט זיי קענען, און אמאל מעהר פון זייערע כחות.

לעצטענס האט זיך די לאגע פון דעם אידישען בעקער ארבייטער אביסעל פארבעסערט, און דאס איז נאר א דאנק זיין באוואוסטזיין אז מענשען קענען עפעס אויסקעמפפען, נאר ווען זיי זענען פאראייניגט, און נאך מעהר אנהאלטען דאס אויסגעקעמפפטע, איז נאר ווען זיי באלאנגען צו א יוניאן, וועלכע שטעהט אויף דער וואך אפצוהיטען זייערע אינטערעסען, און צו זיין גרייט צו פארטיידיגען זיי.

דאס אידישע פובליקום האט א סך צו פארדאנקען דער בעקער יוניאן פאר דעם ביסעל סאניטארישע באדינגונגען אין די בעקער שעפער, ווייל די אידישע בעקער יוניאן איז געווען די ערשטע, ניט נאר צו קעמפפען פאר זייערע עקאנאמישער לאגע, נאר טאקי אויך צו פאדערען ריינערע, סאניטארישע בעקער שעפער.

ס'איז ניט גענוג צו קויפען ברויט אין א שעהנער בעקער סטאר, אויב דאס ברויט איז געקניטען ניט אין קיין ריין פלאץ. אויב דאס ברויט איז געבאקען ניט אין קיין ריינעם בעקער שאפ. אויב דער בעקער וועלכער קניט און באקט דאס ברויט איז מיעד פון לאנגע שטונדען ארבייט, און האט ניט דאס מעגליכקייט אויסצורוהען זיך, און זיך צו האלטען ריין, דעמאלט עסט איר זיך אן מיט שמוץ וועלכעס ווירקט אויף אייער קערפער ניט ווייסענדיג אפילו, ווייל דאס ברויט איז געקניטען ניט מיט קיין וואסער נאר מיט שווייס.

מיט אייער קויפען ברויט אין א יוניאן בעקער שאפ העלפט איר, דעם בעקער ארבייטער אנצוהאלטען זיינע מענשליכע פאדערונגען, און איר העלפט זיך זעלבסט, צו עסען ריין ברויט, געזונד ברויט, און איר העלפט האלטען ריין, ניט נאר די בעקער סטאר, נאר אויך דעם „בעקער-שאפ“ וועלכער איז וויכטיגער און נויטיגער פאר אייך.

די אידישע ארבייטער האבען א מאראלישע רעכט צו פאדערען פון אייך, אז ווען איר קויפט ברויט זאלט איר קויפען נאר אין א יוניאן בעקער שאפ, ווייל ס'איז פון אייער טובה וועגען פונקט ווי פאר זייערער.

אלטער.

אין ארבייטער יום-טובים, און די קינדער קריגען א גרינטליכע דערציאונג אין דעם גייסט, וואס קאן אנגערופען ווערען מענטשלאך-פראגרעסיוו און אידיש-נאציאנאל.

דער פארבאנד פירט אויך אן א סיסטעמאטישע בילדונגס טעטיגקייט פאר דערוואקסענע, דורכפירענדיק אפט לעקציעס, קאנצערטען און קולטורעלע פארוויילונגען. דער פארבאנד ארגאניזירט אויך די אידישע ארבייטער פרויען אין באזונדערע פרויען קלובען. די קלובען זיינען גלייכבארעכטיגט אין דער ארגאניזאציע. דער הויפט געדאנק פאר דער ארגאניזירונג פון די קלובען איז, צו געווינען די אידישע פרוי פאר דער אידישער געזעלשאפטליכער און ארבייטער טעטיגקייט און דערוועקען ביי די פרויען דעם באוואוסטזיין, אז אלס גלייכער מיטגליד פון דער געזעלשאפט, האט זי אויך גלייכע פליכטען צו דער געזעלשאפט.

לעצטענס איז דער פארבאנד צוגעטראטען צו שאפען די ערשטע אידישע ארבייטער פארזיכערונגס און מארטגיידזש געזעלשאפט „הסנה“ אין ארץ ישראל, מיט מעגליכע אפטיילונגען אין אלע לענדער, וואו עס לעבען אידישע ארבייטער. דער פארבאנד נעמט אויף אלס מיטגלידער יעדען נאציאנאל פראגרעסיוון אידען, וואס האט אן אינטערעס צו אידישע און ארבייטער פראבלעמען און וויל אויך באזארגען זיך און זיין פאמיליע. דער אידיש-נאציאנאלער ארבייטער פארבאנד האט זיך געשטעלט אלס ציעל צו ווערען אן ארגאניזאציע ארום וועלכער עס זאלען זיך גרופירען אלע קולטורעלע און ניציאנאל-סאציאליסטישע עלעמענטען אין אמעריקא.

די אויפגאבן און טעטיגקייט פון אידיש נאציאנאלן ארבעטער פארבאנד

פון ל. סעגאל.

(גענעראל סעקרעטאר פון פארבאנד.)

דער אידיש-נאציאנאלער ארבייטער פרבאנד איז א אידישער ארבייטער ארדען, וואס איז ארגאניזירט געווארען אין 1912 און געקראגען זיין טשארטער פון ניו יארק סטייט אינשורענס דעפארטמענט און דאן אנגעפאנגען זיין טעטיגקייט. אין יענער צייט האבן שוין אין אמעריקא עקזיסטירט אנדערע אידישע ארדענס, אויך ארבייטער ארדענס. די גרינדער פון אידיש-נאציאנאלען ארבייטער פארבאנד האבען געזוכט צו באשאפען א אידישען ארבייטער ארדען, וואס זאל זיין אין זיינע פראקטישע צילען געבויט לויט דעם מאדערנסטען סיסטעם פון צאלונגען און בענעפיטען פאר זיינע מיטגלידער און. אין זיין געזעלשאפטליכער טעטיגקייט זאל ער זיין אידיש-נאציאנאל און שטענדיק האבען אן אינטערעס צו אלע אידישע פרינציפען-דערקלערונג אריינגעשריבען פאלגענדען קאפיטל:

„מיר, אידישע ארבייטער, אנערקענענדיק די נויטווענדיגקייט פון געגענזייטיקע הילף אין פאל פון טויט, נויט און קראנקהייט, באגרייפענדיק אויך דאס אומנארמאלע לעבען פון אידישען פאלק און די סאציאלע אומגערעכטיגקייט פון דער איינטיגער געזעלשאפט, האבען מיר געפונען פאר נויטיג צו ארגאניזירן זיך אין א קערפערשאפט וואס האט אלס איר צוועק פאלגענדע אויפגאבען:

א) געבען לעבענס און קראנקען פארזיכערונג, באזירט אויף וויסענשאפטליכע אויסרעכענונגען, פאר אירע מיטגלידער.

ב) שטארקען דעם נאציאנאלען און סאציאלען באוואוסטזיין פון די אידישע מאסן דורך דערציאונג און בילדונג; קעמפען קעגען אסימילאציע און אנטייל נעמען אין דער ווידעראויפלעבונגס נאציאנאלער באוועגונג פון אידישען פאלק אין אלע וועלט-טיילען.

ג) אנטיילנעמען אין דער ארבייטער באוועגונג וואס זוכט צו פארבעסערען די לאגע פון ארבייטער קלאס און ברענגען א נייע און בעסערע סאציאלע ארדנונג אויף דער וועלט.

אין דער גאנצער געשיכטע פון פארבאנד זעהט מען אז די יונגע ארגאניזאציע מאכט א שטענדיקען פארזוך פון גיין אויף נייע וועגען, פון דעמאנסטרירען איר אייגענארטיגקייט, פון שטענדיקען זוכען צו באשאפען א נייע געזונטע אידישע ארבייטער קערפערשאפט, וואס זאל האבען אן אפען אויג פאר אלע אידישע און ארבייטער פראבלעמען.

דער פארבאנד איז געווען דער פיאנער אויף דער אידישער ארבייטער גאס פאר דעם געדאנק פון א אידיש קולטורעלע אויפלעבונג אין אמעריקא, באזונדערס האט ער ארויסגעבראכט דעם געדאנק פאר א מאדערנער אידישער דערציאונג פאר'ן אידישען קינד. דער פארבאנד איז געווען די ערשטע ארגאניזאציע ארויסגעגעבן קינדער-ליטעראטור מיט א מאדערנעם אינהאלט. דער פארבאנד האט מוטיק געקעמפט פאר איינפירען אידישע און העברעאישע אפטיילונגען אין די אמעריקאנער פאלקס-ביבליאטעקען, אז דער אידישער און העברעאישער בוך זאל קריגען א בכבוד-דיקן ארט. דער פארבאנד האט געהאלפען גרינדען און העלפט אויסהאלטען דעם אידישען לערער סעמינאר, וואס איז היינט-צו-טאג איינע פון די שענסטע און וויכטיגסטע אידישע קולטור אינסטיטוציע אין אמעריקא. אין פארבינדונג מיט ארבייטער טעטיגקייט האט דער אידיש-נאציאנאלער ארבייטער פארבאנד אלע מאל געשטיצט מיט גרויסע סומען ארבייטער סטרייקס, געהאלפען ארגאניזירען פארשידענע פאכען, גערופען זיינע מיטגלידער זיך אקטיוו צו באטייליגען אין טרייד-יוניאן און סאציאליסטישע טעטיגקייטען און בכלל אלע מאל געווען אין די ערשטע רייען אין יעדער טעטיגקייט פון א פאלקס-כאראקטער.

אין דער באוועגונג פאר אן אמעריקאנעם אידישען קאנגרעס אין אמעריקא, האט דער אידיש-נאציאנאלער ארבייטער פארבאנד געשפילט א וויכטיגע ראלע, שטיצענדיג די קאנגרעס באוועגונג מיט גרעסערע סומען געלט און העלפנדיג דער אידעע פון שאפען א געאייניקטען אידענטום. דער פארבאנד האט זיך אויך גלייך ביי דער גרינדונג ערקלערט סאלידאריש צו דאס ארבייטענדע ארץ ישראל און האט שטענדיק ארויסגעוויזען א הארציגען אינטערעס אין דער אנטוויקלונג פון דעם אידישען ארבייטער לעבען אין לאנד. ער האט אין די לעצטע יאהרען געשאפען א סומע פון 30.000 דאלאר פאר אויפצובויען צוויי ארבייטער סאנאטאריומס — איינער פון זיי טראגט דעם נאמען פון דעם פארשטארבענעם ב. באראכאוו — און די פרויען קלובען פון אידיש-נאציאנאלען ארבייטער פארבאנד האבען לעצטענס געשאפען די סומע פון ארום צען טויזענט דאלאר אויסצושטאטן א פרויען און קינדער אפטיילונג אין דעם סאנאטאריום.

דער פארבאנד פארמאגט ארום 130 ברענטשעס אין פארשידענע טיילען פון די פאראייניגטע שטאטען און קענעדע. דער פארבאנד זארגט פאר דער ארגאניזירונג פון דער אידישער פרוי און האט ארום 40 פרויען קלובן. דער פארבאנד ווערט באטראכט אין דער פארזיכערונגס וועלט פאר דעם פינאנציעל זיכערסטען אידישען ארבייטער ארדן. די פארזיכערונגס-פריווילעגיעס אין פארבאנד זיינען נית קלענער פון די גרעסטע פארזיכערונגס-געזעלשאפטען. דער פארבאנד איז דער איינציגער ארבייטער ארדען, וואס גיט זיינע מיטגלידער פאליסים פאר 15 און 20 יאר, פייד אפ אינשורענס, עקסידענט אינשורענס און קעש סורענדער וועליו. די צאלונגען אין פארבאנד ווערען קיינמאל נית געהעכערט. יעדער מיטגליד צאלט לויט זיין עלטער, און די פריווילעגיעס אויף זיין פאליסי וואקסען יעדען יאר. דער פארבאנד גיט אויך קראנקען בענעפיט צו זיינע מיטגלידער, 6, 9 און 12 דאלאר א וואך פאר 12 וואכען יעדען יאר, עקסטרא הונדערט דאלאר קאנסאמפשאן בענעפיט און באזארגט אויך זיינע מיטגלידער מיט די בעסטע סאנאטאריום פארבינדונגען.

דעם פארבאנד'ס פארמעגען אין די פארזיכערונגס פאנדען האבען ענדע 1927 באטראפען איבער דריי הונדערט טויזענט דאלאר. די רעגירונגס אפשאצונג פון פארבאנד האט געצייגט א זיכערקייט פון 179—90 פראצענט, ד. ה., אז דער פארבאנד האט געהאט 1.80 דאל. אויף יעדען דאלאר וואס ער האט געזעצליך געדארפט האבען כדי צו זיין זיכער. קיין אנדערער אידישער ארדען האט נית אזא פראצענט פון זיכערקייט. דער פארבאנד פירט אויך אן א קאאפעראטיווע טעטיגקייט. דער פארמעג אין אלע פארבאנד קאסעס באטרעפט נאענט צו א האלבען מיליאן דאלאר.

דער פארבאנד האט אין די לעצטע יארען ארגאניזירט אין פארשידענע טיילען פון לאנד זומער-קעמפס פאר קינדער און דערוואקסענע. די קינדער קעמפס דינען פאר דערציאונגס אינסטיטוציעס פאר די קינדער, וואו זיי ווערען דערצויגען גייסטיק און פיזיש און לעבען אין די זומער-חדשים אויף דער פרייער לופט, קריגענדיק אין דער זעלבער צייט אן ערציאונג לויט דער פראגראם פון די אידישע פאלק שולען.

די קולטורעלע טעטיגקייט פון פארבאנד, איז א באזונדער רייכער קאפיטעל פון די פארבאנד טעטיגקייטען. דער פארבאנד האלט אויס פאלק-שולען אין אלע טיילען פון לאנד. אין די פאלק-שולען פון פארבאנד קריגען ארום 6 טויזענט אידישע קינדער א נאציאנאל-פראגרעסיווע דערציאונג. אין די שולען ווערט געלערנט אידיש און העברעאיש ריידען, שרייבען און לייענען, אידישע געשיכטע, אידישע און העברעאישע ליטעראטור. און עס ווערען געפירט שמועסען וועגען פארשידענע געזעלשאפטליכע פאסירונגען, די קינדער ווערען דערצויגען אין אן ארבייטער גייסט. אין די שולען ווערען געפייערט אלע אידישע

פועלי ציוניזם

(א קורצע באַלייכטונג)

פון פ. קרוזא.

די שורות ווערן געשריבען פאַר יענע עלעמענטען וועלכע האָבען ניט געהאט די געלעגענהייט צו באַקענען זיך ברייטער מיט די אידעען און אויפגאַבען פון פועלי ציוניזם. מיר באַצוועקען דאַ צו געבען א קאָנדענסירטען איבערבליק איבער די טעאָרעטיש גרונד-ליניען און פראַקטישע צילן פון דער פועלי ציון באַוועגונג.

דער פועלי ציוניזם האָט אָנגענומען א בולט'ע אָרגאַניזאַציאָנס פאָרם און באַקומען א באַשטימטע פיזיאָנאָמיע ביים אָנהויב פון 20-טען יאָרהונדערט, הגם די גרונד-אידעען זיינען פון אייניגע דענקער פון די פריערדיגע דורות אַרויסגעבראַכט געוואָרן. אין רוסלאַנד, אין דער צייט פון רעוואָלוציאָנערן דראַנג, און נאַציאָנאַלן אויפשוואונג און פון דער ערוואַכונג פון אַרבייטער קלאַס, איז דער פועלי ציוניזם געבאָרן געוואָרען. די אידישע אינטעליגענץ און אַרבייטער-מאַסן זיינען אַרומגעכאַפּט געוואָרען פון דעם געזעלשאַפטליכען אומרוה און מיט'ן דורשט נאָך אייגענער פרייהייט און פולער נאַציאָנאַל-סאָציאַלער עמאַנציפּאַציע. די אידישע יוגנט זייענדיג סאָציאַליסטיש געשטימט, האָט אָנגעפאַנגען דורכגעדרונגען ווערען מיט'ן נאַציאָנאַלען באַוואוסטזיין און האָט אָנגעהויבען זוכען לייזונג פאַר דער אָנגעווייטאָגטער אידען-פראַגע.

עס איז ניט נויטיג אָפּצושטעלען זיך באַריכות וועגען די אורזאַכען פון דער אַבנאָרמאַלער לאַגע פון דאָס אידישע פאָלק. דאָס איז שוין איצט פון אַלעמען אַן אָנערקענטער פאַקט. אונזער הויפּט פּראָבלעם איז, וואָס אומעטום זיינען מיר א קליינער מיעוט צווישען די איבעריגע פעלקער, מיר זיינען ניט די באַשאַפער און בויער פון אונזער לעבען, מיר זיינען אָפּהענגיג אָן דעם ווילען און קאַפּריז פון די אויסערליכע אומשטענדען, קולטורעל קענען מיר זיך ניט אויסלעבען, ווייל מיר ווערען דורך דער פרעמדער, הערשענדער קלטור געשטערט; עקאָנאָמיש, איז אונזער לאַגע א אונזיכערע און א אונבאַפעסטיגטע, ווייל צוליב פילע היסטאָרישע און נאַציאָנאַלע סבות זיינען מיר ניט פאַרטראַטען אין דער לאַנד-ווירטשאַפט און הויפּט אינדוסטריען פון יעדען לאַנד און דערפאַר זיינען אונזערע פאָלקס-מאַסען די ערשטע קרבנות פון יעדען עקאָנאָמישען קריזיס און סאָציאַלער איבערקערעניש. אין קורצן,—אונז פעלען יענע אָביעקטיווע באַדינגונגען וועלכע זיינען נויטיג פאַר א נאָרמאַל לעבען און ענטוויקלונג פון יעדער נאַציע.

און דער ציוניזם שטרעבט צו באַשאַפען די נויטיגע באַדינגונגען. דורך דער עטאַבלירונג פון א אידישער היימלאַנד אין ארץ ישראל שטרעבען מיר איבערצובויען גרינדליך אונזער לעבען. דאָרט וועלען מיר האָבען די פרייהייט און מעגליכקייט צו בויען אַן אייגענע אַגראַ-ווירטשאַפט, אייגענע אינדוסטריען, און אַן אייגענטליכען נאַציאָנאַל-קולטורעלען לעבען.

די פועלי ציון ווילען אָבער פיל מעהר פון די בירגערליכע ציוניסטען. ניט נאָר שטרעבען מיר צו דער באַשאַפונג פון א אידישער היימלאַנד נאָר צו א פּראָגרעסיווען און סאָציאַל גערעכטען לעבען אין לאַנד. מיר ווילען ניט נאָר א לאַנד פון אידיש אייגענטום, נאָר הויפּטזעכליך פון אידישער אַרבייט. מיר שטרעבען צו פולער נאַציאָנאַליזירונג פון באָדן און צו קאָאָפּעראַטיווע פאָרמען פון קאָלאָניזאַציע. די קאָאָפּעראַטיווע קאָלאָניזאַציע איז נויטיג ניט נאָר צוליב דעם וואָס זי מאַכט אונמעגליך דאָס באַשאַפען פון פּריווילעגירטע קלאַסען אָן שאַפט גלייך האָבען א קאָלעקטיווע אָנשטרענגונג כדי ביַיצוקומען די שוועריקייטען פון דער נאַטור און צופּאַסונג צו נייע לעבענס און אַרבייטס באַדינגונגען.

- די ארץ ישראל טעטיגקייט פון דער פועלי ציון וועלב וועגונג פאַרנעמט דעם הויפּט פּלאַץ און דריקט זיך אויס אין פאַרשיידענע פאָרמען: די פועלי ציון שטעלען צו גרויסע זערהזען פון פאַרברייטער און אידעאַליסטישער יוגנט פון לאַנד פאַר דער פּיאָנערען אַרמיי אין ארץ ישראל; פירען אַן אַגיטאַציע אין דער אַלגעמיין ציוניסטישער וועלט פאַר אונזער בליק אויף דער ארץ ישראל קאָלאָניזאַציע; שאַפען באַזונדערע פאָנדען פאַר דער גרינדונג, אויפהאַלטונג און באַפעסטיגונג פון אונזערע אַרבייטער אינסטיטוציעס אין ארץ ישראל; פירען אַן א שטאַרקע פּראָפּאַגאַנדע צווישען די אידישע, נאָך ניט ציוניסטיש געשטימטע אַרבייטער-מאַסען פאַר זייער באַטייליגונג אין דער ארץ ישראל אַרבייט און פירען אָן אַן אויפקלערונגס טעטיגקייט צווישען דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער וועלט פאַר אונזערע אידעען און שטרעבונגען.

אונזערע באַמיאונגען לטובת דעם ווידערגעבורט פון אונזער נאַציאָנאַלער איינהייט איז ווייט ניט די איינציגע אויפגאַבע פון די פועלי ציון. אונזער, אַזוי-גערופענע גלות אַרבייט, פאַרנעמט א חשוב'ן אָרט אין דער ספערע פון דער טעטיגקייט. מיר באַשעפטיגען זיך מיט און זוכען א לייזונג פאַר אַלע נאַציאָנאַלע, קולטורעלע און סאָציאַלע פראַגען פון די אידען איבער דער גאַנצער וועלט. אומעטום זיינען די פועלי ציון די אָנטרייבענדע קראַפט, וועלכע וועקט דעם נאַציאָנאַלען און סאָציאַלען באַוואוסטזיין, קעמפט פאַר דעמאָקראַטיע אין געזעלשאַפטליכען לעבען און סטימולירט די ערציאונג און קולטור אַרבייט. אַלס אידישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי העלפען מיר דעם אידישען אַרבייטער אין זיין טאָג-טעגליכען קאַמף געגען דעם קאַפּיטאַליזם און זיינע שלעכטע פאָלגען און צוזאַמען מיט די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען פון אַלע לענדער אַגיטירען מיר און ווירקען פאַר דער רעאַליזירונג פון דעם סאָציאַליסטישען אידעאַל.

דער פּלאַץ ערלויבט ניט אָפּצושטעלען זיך וועגען יעדען צווייג פון אונזער טעטיגקייט און אויסרעכענען די לייסטונגען און ווירקונג פון אונזער פּאַרטיי אין אַלע לענדער. מיר ווילען דערמאָנען נאָר עטליכע דערגרייכונגען און דאָס אויך נאָר פון דער אַמעריקאָנער פּאַרטיי פועלי ציון.

אונזער קאַמף געגען דעם אַסימילאַציע גייסט אין אַמעריקא איז פון קאָלאָסאַלער באַדייטונג. ביים געבורט פון אונזער פּאַרטיי האָבען מיר זיך דאָ באַגעגענט מיט אַסימילאַציע נייגונגען און שטימונגען אין פאַרשיידענע לאַגערען פון אַמעריקאַנער אידענטום. קיין אידיש געזעלשאַפטליך לעבען איז כמעט ווי ניט געווען. אויף די אידישע פּראָבלעמען האָט רעאַגירט א זעלבסט געקרוינטע אַטאַפּאַטישע גרופּע. נאַציאָנאַליזם איז געווען זייער אונפּאָפּולער. ציוניזם איז געווען אין אורשפּרונג און אויך ער האָט מערסטענס געטראַגען א פילאַנטראָפּיע כאַראַקטער. די פועלי ציון פּאַרטיי האָט די ערשטע דעם קאַמף אָנגעפאַנגען געגען אָט די אַלע שעדליכע טענדענצען און ערשיינונגען און האָט אים מיט גרויס ערפאָלג דורכגעפירט. דער לאָזונג פאַר נאַציאָנאַל ראַדיקאַלע פאָלק-שולען איז פון אונז אַרויסגעבראַכט געוואָרען און מיר האָבען דאָס רעכט צו נעמען זיך א גרויסען טייל פון דעם קרעדיט פאַר די פאַרצווייגטע און פאַרשפּרייטע מאָדערנע פאָלק-שולען; מיר האָבען די אַסימילאַציע און קאָנטער-ארץ ישראל פעסטונג פון די „אידישע גענאָסען" אויב ניט אינגאַנצען פאַרניכטעט, זייער שטאַרק צוטרייסעלט; מיר האָבען ברייטע אַרבייטער-שיכטען פאַר דער פּראַקטישער ארץ ישראל אַרבייט געוואונען; מיר האָבען די ספּעציפישע אידיש-אַמעריקאַנער אַרבייטער פּראָבלעמען אויפגעדעקט און באַלויכטען פאַר די אַרבייטענדע מאַסן; מיר האָבען די בירגערליך-ציוניסטישער וועלט געטריבען צו גרעסערע מעשים פאַר ארץ ישראל און באַקעמפען די שעדליכע אונבאַגרינדעטע אַטאַקעס אויף דער ארץ ישראל אַרבייטערשאַפט און אויף אונזערע קאָלאָניזאַציאָנס מע-

שלוס אויף איין אנדערער פייזש

פראווידענסער

פסח בלאט

ארויסגעגעבען אין די אינטערעסען פון די אידישע ארבייטער אינסטיטוציעס אין ארץ ישראל

פסח

דער ערשטער פרייהייטס-יום-טוב אין דער אל-וועלטליכער געשיכטע, וועלכער דערצעהלט אונז פון א פאלק וועלכעס איז געווען הונדערטער יאהרען פארשקלאפט און האט צו פרייהייט געשטרעבט, רעוואלטירט אקעגען זיינע אונטערדריקער און האט סוף כל סוף זיין פרייהייט בעקומען, איז דער יום פסח.

הונדערטער יאהרען וועגען די אידען פארשקלאפט געווען, געליטען א ביטער לעבען. אבער זייערע האפנונגען האבען זיי ניט אויפגעגעבען, זייער מוט ניט פארלירען, תמיד געשטרעבט א נארמאל פאלק צו ווערען, אויך אין אייגען לאנד, וואו זיי זאלען קענען עקאנאמיש ווי אויך גייסטיג אין אייגען לעבען פיהרען, ניט ארויסגעצוואונגען פון קיינעם, און ווען זיי האבען זיך בעפרייעט, האבען זיי דעם יום טוב פסח געפייערט.

פסח איז דער מוחס פון אלע אידישע ימים טובים, ווייל דאס פייערונג פון דעם יום טוב איז ניט נאר ווייל ער דערציילט אונז פון דעם עבר, נאר ווייל ער גיט אונז צו מוט און גלויבען, אז אויב מיר „וועלען וועלען," וועט אונזער שטרעבונג צוריק א נארמאל פאלק צו ווערען, צו קענען לעבען א נארמאל לעבען גייסטיג און עקאנאמיש, פריי נאך אונזער אייגענעם ווילען פארווירקליכט ווערען און מיר וועלען נאך א מאהל א פריי פאלק ווערען.